

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden, DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN

moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCH E MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering   Rente-Verzekering.

Venduhuis „DIE HAGHE”
SCHEVENINGSCH E VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt 4 pCt van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUK.

INHOUD: Het Japansche Volksleven door een Javaan toegelicht. — Uit een Indische brief. — De belangen van de Vereenigde Staten in de Caraïbische Landen. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

2½ cents zegels. En oude zegels, die al jaren lang uit de circulatie waren genomen, zijn in eere hersteld. Zoo ziet men hier weer de voor de jongeren onbekende kop van wijlen Willem III op brieven geplakt. (Verzamelaars van postzegels, neemt hier nota van).

een natuurlijk veld, waarin wij ruwe materialen zoeken. In een daarna volgende statistiek worden de Hollandse koloniën vermeld met een totalen invoer in 1912 van \$ 4.576.000, waarvan uit de V. S. ter waarde van \$ 1.826.000, d.i. 39.9 pCt. en een totalen uitvoer van \$ 3.636.000, waarvan \$ 1.646.000, d.i. 45.3 pCt. naar de V. S.

De Belangen van de Vereenigde Staten in de Caraïbische Landen.

(Slot).

„In tegenstelling” — gaat het hoofdstuk voort — „met annexatie, die locale souvereiniteit vernietigt, is onze politiek er op gericht, dat de minimum controle, welke noodzakelijk is, wordt aanvaard, opdat de openbare orde gehandhaafd en een gezonde financieele politiek verzekerd wordt, terwijl wij het volk hun eigen regering laten en door ondervinding de geschiktheid laten verkrijgen om zich zelf te besturen.

Internationale leiding van de Caraïbische landen is het laatste en belangrijke hoofdstuk, dat aanvangt met de woorden: „de politieke ontwikkeling van Amerikaanse internationale zaken der laatste jaren, hebben de belangrijkheid van de Caraïbische landen voor de V. S. grootelijks doen toenemen.

„De Caraïbische landen liggen vlak bij onze deur, daarom zijn zij onze problemen, niet de hunne”, heet het verder „en in onze Caraïbische politiek behooren we op een wijze te handelen, welke de goedkeuring van de sterkere Zuid-Amerikaansche Staten wegdraagt, maar we kunnen niet toestaan, dat onze politiek door de hunne wordt bepaald. De levensbelangen van de V. S. zijn innig met de problemen van de Caraïbische landen doorweven, de hunne niet. Wij kunnen aan niemand overlaten, onze politiek in die landen te bepalen, want niemand heeft daar belangen, welke met de onze te vergelijken zijn.”

Wij hebben de verantwoordelijkheid van zeer samengestelden aard op ons genomen, welke beoogt de levensvoorwaarden in de Caraïbische landen op vasten voet te zetten, de ontwikkeling van locale hulpbronnen en industrieën te bevorderen, den buitenlandschen handel te versterken en de mogelijkheid van gebeurtenissen te voorkomen, welke tusschenkomst zou meebrengen van niet Amerikaanse mogendheden. De krachtiger ontginning van natuurlijke hulpbronnen, welke de handelontwikkeling der wereld vordert, brengt de eisch van vreemde geldbeleggers met zich mee tot bescherming van hun eigendommen, een eisch, welke een verhoogd toezicht over zwakke gouvernementen noodzakelijk maakt, opdat er aan de Monroeleer niet worde getornd. Ons bezit van het Panamakanaal brengt ook grootere verantwoordelijkheid met zich mede, aangezien de wereldhandel door dezen waterweg voerende, ons in nauwere aanraking brengt met Caraïbische aangelegenheden. Gedeeltelijk als oorzaak van de ontwikkeling, gedeeltelijk als hun gevolg, hebben onze handelsbelangen in de Caraïbische landen zich uitgebreid en zullen zij zich blijven uitbreiden. Onze markten zijn het natuurlijke afzetgebied van Caraïbische producten, wij betrekken alreeds meer van die landen, dan de rest van de wereld, en daar zij dicht bij onze kusten liggen, zijn zij een natuurlijk veld voor uitbreiding van onzen uitvoerhandel. Zij zijn

In hoofdstuk V is eene beschrijving van de Hollandse koloniën opgenomen, welke we hier laten volgen en waaruit we lezen, wat een ander — een vreemde — er over schrijft.

De Hollandse Koloniën.

„Evenals voor Frankrijk, zijn voor Nederland de West-Indische koloniën de laatst zichtbare overblijfselen van ver-reikende koloniale ambities in Amerika. Niet alleen in de gunstig gelegen landstreek, welke sedert New-York is geworden, hebben de Hollanders

8) Statistical Abstract of the United States, 1914, Washington, 1915, p. 688.
9) Een klein eiland, St. Martin, tusschen Anguilla en St. Bartholomew, behoort gedeeltelijk aan Frankrijk, gedeeltelijk aan Nederland. Nog moet een aantal kleine eilandjes worden genoemd, om de lijst van Europeesch bezit in West-Indië volledig te maken. Daartoe behooren St. Bartholomew aan Frankrijk behoorende en Saba en St. Eustatius aan Nederland toebehoorende. Op het laatst genoemde eiland moet, volgens de traditie, de vlag van de V. S. het eerste internationale begroeting hebben ontvangen

Het Javaansche Volksleven door een Javaan toegelicht.

Voor de leden der Afdeling 's-Gravenhage van „Oost en West” — met recht tot introductie — zal op Vrijdag 8 Maart a.s. ten 8 uur 's avonds, in de Oranje-Societeit, Prins Hendrikplein, de Heer R. M. S. Surya Ningsrat een lezing houden met lichtbeelden over het onderwerp: „Een en ander uit het Javaansche Volksleven”.

Entrée kaarten zijn van af Maandag 25 Februari tot en met Dinsdag 5 Maart te bekomen bij den Secretaris, Laan van Meerdervoort 187, tusschen 10—12 en 2—4, uitgenomen Zaterdagmiddag.

Deze kunnen ook schriftelijk worden aangevraagd.

Uit een Indischen Brief:

„Laat zich aanzien, dat we hier binnen niet al te langen tijd gebrek zullen krijgen aan..... bankpapier en..... postzegels, wegens de onmogelijkheid tot aanvulling van deze artikelen, die ons uit Holland werden toegezonden, toen Indië en Holland nog door stoomvaartlijnen waren verbonden. 't Bankpapier in circulatie ziet er niet appetitelijk uit en 't stinkt naar gedroogde visch, een luchtje, dat U zich nog wel herinneren zult. Postzegels amper tida ada. In de postkantoren hangen aankondigingen, waarop 't publiek aangemaand wordt zoo min mogelijk van frankkeerzels gebruik te maken en steeds met de hoogste waarden te frankeren. Alle couranten en tijdschriften zijn gedwongen frankering bij abonnement in te voeren. Sedert maanden zijn geen zegels van ½ cent meer verkrijgbaar en heeft men hier overdrukken gemaakt op

Men vrage prospectus voor het doen uitvoeren volgens teekeningen en bestek van inwendige verbouwingen, sanitaire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst

CORN. VAN DER SLUIJS

Directeur.

Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen, Meubels naar eigen ontwerpen, Stoffen, Behangsels, Tappijten, Lampen, enz.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEÏLLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

getracht om groote koloniale eigenaars te worden. In 1636 gingen zij aan om Brazilië te veroveren en tegen 1640 waren zij in Recife gevestigd en de streken, welke toen als de zes beste provincies van Brazilië werden beschouwd. De kolonie bloeide, maar tengevolge van de oorlog met de Engelschen, waren zij in 1654 genoodzaakt al hunne bezittingen in Brazilië op te geven. Slechts een paar met mos begroeide forten, waarop de aandacht van toeristen in Bahia nog wordt gevestigd, zijn overgebleven als getuigen van de koloniale erfenis der Hollanders, in het land dat de grootste Zuid-Amerikaansche republiek is geworden. Gedurende hun kort verblijf van een kwart eeuw hadden zij de Braziliaansche suiker en rum op de Europeesche markt bekend gemaakt, maar zij lieten geen sporen na op het gebied van nijverheid, landbouw, zeden en godsdienst.

„Van meer beteekenis en van meer blijvende gevolgen waren de kolonisaties der Hollanders ten Noorden van de Amazone, in de landstreek nu als Guyana bekend. Al reeds in 1656 vestigden zij zich in Cayenne, maar gaven de kolonie in 1664 aan Frankrijk over en in hetzelfde jaar ontam Engeland hun de kolonie Nieuw-Amsterdam. Drie jaren later maakten zij dit verlies goed door de Engelsche kolonie Suriname te nemen, die na veel wederwaardigheden, nog in hun bezit is.

„Nederlandsch Guyana kan, wat den buitenlandschen handel betreft, alleen vergeleken worden met soortgelijke gelegen landen. Vroeger was het 't bloeiendste der Guyana's, maar nu is het ver bij de Engelsche kolonie (Britsch Guyana) ten achter. De buitenlandsche handel is ongeveer de helft van die van Britsch Guyana en belangrijk veel minder dan de helft van die van Costa Rica. De voornaamste uitvoerartikelen zijn, naar volgorde der belangrijkheid, balata, suiker, goud en cacao. Rijst wordt niet onder de uitvoerartikelen genoemd en bananen zijn nog een onbelangrijke factor in den buitenlandschen handel, ofschoon het land buitengewoon voor de voortbrenging van beide geschikt is. De suikervoortbrenging is achteruit gegaan; voorheen was deze de voornaamste der kolonie, maar slechts vijf suikerplantages werkten nog in 1912. In Britsch-Guyana is suiker alleen nu gelijk aan de waarde van den geheelen in- en uitvoerhandel der Hollandische kolonie. Evenals de Fransche kolonie, is Nederlandsch Guyana een lastpost voor de moederlandsche schatkist, daar het jaarlijksch tekort ongeveer een millioen gulden bedraagt.

„De andere Hollandische kolonie in Amerika is Curaçao en onderhoorigheden, Aruba en Bonaire. Vooral hebben zij, sinds de afschaffing van den slavenarbeid, van al den tegenspoed te lijden gehad, die op verschillende tijden de West-Indische landen hebben geteisterd en onvoorziene ontwikkeling buitengesloten, zijn hun hulpbronnen zoo arm, dat hun toekomst slechts een bescheiden belofte bevat, ook, omdat ze zoo ver buiten de hoofdwegen van den handel liggen.

„Voor zooverre zij afhangen van hun natuurlijke hulpbronnen, zijn de eilanden inderdaad arm. Zij liggen nabij de kust van Venezuela en hebben met een heet klimaat te kampen. Hun voornaamste handelsbelangen, de doorvoerhandel naar Venezuela, hangt van de publieke rust en orde en van de vriendelijkheid van die woelige republiek af, welke laatsgenoemde factor in de laatste jaren door afwezigheid geschilderd heeft. Klein in omvang — op geen punt is men meer dan vier mijlen van de zee af — wordt de beste grond nog door de passaat-winden weggeblazen of door hevige regens in de zee gespoeld.

„In 1914 werd de zee zes mijlen van de kust verkleurd, door wegspoeling van het belangrijkste deel van de oppervlakte van het eiland. Ofschoon in kracht verminderende, wordt mest-guano en fosphaat uitgevoerd. Er is één oogst in gemiddeld vier jaren en koornmeel, het voornaamste voedsel der mindere bevolking, moet van de V. S. worden gekocht. Onder deze moeilijke omstandigheden, maakt de kleine groep eilanden nog een vrij goed figuur, vergeleken bij de kolonie op het vasteland. Het voornaamste uitvoerartikel is strohoeden, met een derde van den geheelen uitvoer. Een groot deel der bevolking is inderdaad voor hun levensbestaan van het vervaardigen van deze hoeden afhankelijk.

„Het Gouvernement doet krachtige pogingen om de kolonie haar voorspoed te hergeven, vooral door de aangevangen sisalcultuur, maar het is een moeilijke taak.

„Plaatselijke nijverheid draagt daartoe weinig bij. De zoutnijverheid is bijna totaal te gronde, eenmaal beheerschte het zout van Curaçao, evenals dat van de Turkseilanden, de markt.

„Het behoeft geen betoog, dat er geen groote toekomst is weggelegd voor eene kolonie, welke geen voordeelige ligging heeft en welks voornaamste voortbrengselen, behalve hoeden, mest en zout, tevoren genoemd, nog geitenvellen, divi-divi en aloë zijn. De Hollandische politiek tegenover de West-Indische koloniën is niet een zoodanige, welke tracht de koloniale handel in nationale banen te leiden. Het grootste deel van den buitenlandschen handel is daardoor naar Amerikaansche havens geleid, voornamelijk naar de V. S.

„In Nederlandsch Guyana komt meer dan een vierde van den uitvoer uit de V. S., waaronder zoo goed als al het meel, visch, vleesch en petroleum en meer dan een derde van den uitvoer werd naar de V. S. toegezonden. Deze omvatte een vijfde van de balata, het voornaamste uitvoerartikel, de helft van de suiker, het tweede belangrijke uitvoerartikel en zoo goed als al de cacao en koffie, welke worden uitgevoerd. Van de Curaçoegroep nemen wij den halven uitvoer, waaronder het voornaamste artikel strohoeden is en wij zenden

daarheen meer dan de helft van den invoer, waaronder zoo goed als alle levensmiddelen, vleesch, petroleum en steenkool. (15)

Bij de plaatsing van dit stuk, is het mijn doel niet geweest om de beschouwingen van Prof. Jones — die nu niet zoo erg met de Hollandsche koloniën ingenomen schijnt — te weerleggen, of aan te toonen, waar zijn beweringen nopens Suriname en Curaçao falen, onjuist of achterlijk zijn. De kenners van deze koloniën zien het zelf onmiddellijk. Doch het is goed om te weten hoe een buitenlander over onze koloniën denkt en dat hij op onze nationale fouten wijst. De nieuwe wereld is in de toekomst, mede door de opening van het Panamakanaal, een groot veld voor ontwikkeling. De V. S. zien dat terdege in. Prof. Jones gevoelt ook terdege de belangen van zijn vaderland in de landen om de Carabische zee.

Moge Nederland — een direct belanghebbende door zijn koloniën —, daarin niet achter blijven en goed maken wat verzuimd is.

Als koloniale mogendheid, rust op Nederland groote verantwoordelijkheid voor de koloniën in West-Indië, welke ons als een erfenis is toevertrouwd door onze geestkrachtige voorvaders.

's-Gravenhage, Febr. 1918.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Verkoop van koloniale producten in het Moederland of in de Koloniën?

Zowel in de *N. Soer. Ct.* als in het *Soer. Hbl.* komt die vraag, zij het dan ook voor verschillende producten, ter sprake.

Het eerste blad behandelt de kwestie met het oog op tin, terwijl het tweede het doet met betrekking tot rubber.

Nieuw is de strijdvraag geenszins.

Oudtijds werden de koloniale producten naar Nederland vervoerd en aldaar na opslag in pakhuizen of onder veemen bij openbare veiling of bij inschrijving verkocht.

Het eerste artikel echter, waarvoor deze wijze van handelen te bezwaren bleek, was de suiker en de Nederlandsche kooplieden, die niet tijdig de bakens verzetten, zagen de markt voor suiker zich verplaatsen naar Londen, dat zich toelegde op afscheep van Java direct naar het land van consumptie.

Van tijd tot tijd werd ook Padang-koffie in kleine zeilschepen direct naar Amerika afgeladen.

Naarmate de zeilschepen verdwenen, werd het echter moeilijker, de producten op andere wijze te verzenden dan met de Nederlandsche stoomvaartlijnen naar het moederland. Zoodra deze lijnen ech-

15) Commerce Reports, Supplement, July, 1915.

R. Weymberg & Co.
Hofhuysenmeesters

MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.

Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, { Leidschestraat 1e v. Swindenstraat Ferd. Bolstraat Nieuwendijk Binnenweg Mariaplaats Botermarkt Damstraat	DELFT, 's-HERTOGENBOSCH, 's-HERTOGENBOSCH, MIDDELBURG, EINDHOVEN, MAASTRICHT, VENLO.	Markt Markt Snelstraat Langedelft Rechtstraat Groote Staat Vleeschstraat
---	--	--

Hoogfijne Maatzaken
doch
geen tailleursprijzen

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP
„LLOYD-GEBOUW”, PIET HEINPLEIN.
Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd. PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle werelddeelen. ZEE- EN MOLESTVERZEKERING. ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR. HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij. AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwibank, Rotterdam. AGENTEN der firma van STRAALEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,
SPRAAKLEERAREN TE
AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916
behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.
Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met **September Cursussen geopend**, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG   AMSTERDAM   GRONINGEN
Kneuterdijk   Weteringschans   Spilsuizen

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSMA.

GESCHER & KEMPER

..... Spuistraat 61 .....

TAPIJTEN-KARPETTEN

Onovertroffen Collectie.

Mevrouw! Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op **No. 2508 Haag.** Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening. Aanbevelend, **L. A. Biesmans, fa P. Kok.** Spekslagerij. Groenmarkt 38.

Au Corset Gracieux.

G. W. COPPERS.

DEN HAAG,
Spuistraat 36, Telef. 3334.
Piet Heinstr. 107, Telef. 1723.

ROTTERDAM,
Hoogstraat 334, Telef. 6474.

ARNHEM,
Ketelstraat 24, Telef. 1495.

DORDRECHT,
Voorstraat 289, Telef. 1146.

LEIDEN,
Maarsmansteeg 23, Telef. 577.

Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zowel in de goedkoopere als duurste soorten.

Restaurant „DE TWEE STEDEN”
DEN HAAG.
Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.
Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-.

10) Commercial relations of the United States, 1911. Bureau of Foreign and Domestic Commerce, Washington, 1913, p. 109 et seq. geeft de waarde van den buitenlandschen handel in 1911 op als doll. 6,990,101.
11) Commerce Reports, Supplement, April 29, 1915. De Kolonie Curaçao bevat eveneens Saba en St. Eustatius.
12) Daily consular and Trade Reports, April 20, 1914.
13) Commerce Reports, Supplement, July 1, 1915. De buitenlandsche handel bereikte in 1913 een cijfer van doll. 2,830,575.
14) Commerce Reports, Supplement, April 29, 1915, for import trade, and Commercial Relations, 1911, Washington, 1913. [Bedeeld is Suriname, F. O. D.]

ter Genua en Marseille gingen aandoen, maakten de consumenten aan de Middellandsche Zee de voorwaarde van directe aflading van Java, en de artikelen, die daarvoor het eerst in aanmerking kwamen, waren koffie, indigo, Billiton-tin, rijst, copra en grondnoten. Later kwamen directe verbindingen tot stand tusschen Indië en Liverpool, Hamburg en Bremen; ook werden er maatregelen getroffen voor aflading op doorconnossement naar alle havens van Europa en Amerika, waardoor opslag in Nederland kwam te vervallen.

Voor enkele artikelen, z.g. kwaliteitsartikelen, w.o. tabak, thee en fijnere koffiesoorten, bleef verkoop in Holland na opslag der goederen, in zwang. De kwaliteit van die artikelen is daarbij van zoo groot belang, dat de planters zich gaarne de extra-onkosten getroosten, teneinde de volle waarde voor hun producten te erlangen.

Artikelen, verkocht op naam, beschrijving of type-monster, worden steeds meer van de hand gezet op voorwaarde van levering en betaling in een in de nabijheid gelegen afscheephaven.

Hetzelfde ziet men in alle overzeesche gewesten gebeuren met deze artikelen, z. a. graan, rijst, katoen, koffie, chilisalpeter, enz. Daarom behoeft de markt in Europa echter nog niet te verlopen.

Bij tin, dat uitsluitend op benaming verkocht wordt, deed zich, wat Straits- en Billiton-tin betreft, hetzelfde verschijnsel voor; het wordt, zonder dat Londen als tinmarkt geleden heeft, thans te Singapore, Penang of Batavia geleverd.

Wat is er dan tegen om na den oorlog met Banka-tin op dezelfde wijze te handelen?

Men beroept zich, volgens den heer S u e r m o n d t in de *Ind. Mercur*, op de belangen van de Nederlandsche tinmarkt, doch vergeet, dat de tegenwoordige wijze van handelen Banka-tin onleverbbaar maakt in Frankrijk en dat landen als Amerika en Japan eerst dan Banka-tin zullen kopen, indien het tegen dezelfde voorwaarden te krijgen is als het direct uit Singapore of Penang afgeladen Straits-tin. „Verkrijgbaarstelling van Banka-tin, niet in Nederland, maar te Batavia, kan geen andere uitwerking hebben dan de Nederlandsche tinmarkt te verruimen, dus den Nederlandschen handel ten goede komen.”

Bij de beantwoording van de vraag: veiling in Nederland of te Batavia, moet in het oog gehouden worden, dat Nederland een geschikt middelpunt zou vormen, indien alle tin naar Europa of de Oostkust van Amerika verkocht werd, maar dat met het oog op Japan en de Westkust van Amerika, Batavia gunstiger gelegen is en voor de tinmarkt in Nederland kan het geen beletsel zijn, dat te Batavia beslist wordt of de aanbiedingen aangenomen zullen worden, evenmin als de Amsterdamsche copramarkt er nadeel van ondervindt, dat er steeds ruggespraak gehouden wordt met de verkoopers op Java.

In het bovengenoemde artikel in het *Soer. Hbl.* van de hand van den heer C. J. C. W e y h e n k e wordt, op grond van de bewijsvoering in de *Ind. Mercur* door den heer S u e r m o n d t, een lans gebroken voor het behoud van de rubbermarkt te Batavia, die daar ontstaan is tengevolge van en tijdens den oorlog.

Vóór den oorlog werd de Indische rubber, bij gebreke aan rechtstreeksche stoomvaartverbindingen met Amerika, naar Nederland en voor het grootste deel naar Londen verscheept. Toen het artikel rubber door de oorlogvoerenden tot contrabande verklaard werd en ook Nederland zijn havens sloot voor het product, trachtten de Indische planters een ander afzetgebied voor de rubber te vinden.

Spoedig werden groote hoeveelheden verscheept, eerst naar New-York en later naar San Francisco. De Bataviasche rubbermarkt kwam op en ontwikkelde zich weldra gunstig. Meer en meer Amerikaanse opkopers daagden op en het laat zich aanzien, dat in Amerika een geregeld afzetgebied voor het product zal gevonden zijn.

Er bestaat volgens den heer W e y h e n k e geen enkele reden om na den oorlog in den tegenwoordigen toestand verandering te brengen, en hij komt tot het besluit, dat verkoop van het Indische rubberproduct op de Bataviasche markt, die in het centrum der consumeerende landen gelegen is, den producent de zekerheid tot volkomen tevredenheid waarborgt, terwijl hij die zekerheid niet heeft bij verkoop in het Moederland.

Eenheid van recht.

De wensch naar eenheid van recht voor Sumatra en Java, welke wensch op de laatste vergadering van den Regentenbond ter sprake kwam, gaf J u r i s t een artikel in de pen over dat onderwerp, waarin hij nagaat hoe in grove trekken de toestand op het oogenblik op Java, zoowel als in de Buitenbezittingen is.

Na opgesomd te hebben welke soort rechtbanken op Java bestaan, werpt hij een blik op Sumatra en de Buitenbezittingen, waar voor elk gewest een z.g. rechtsreglement bestaat, dat voor elk gewest verschillend is: „Elk gewest heeft een andere soort rechten en rechtbanken; hierover uit te weiden, zou ons te ver voeren. Er zijn gewesten met districts-

gerechten, sommige residenties kennen regenten en dan bestaan er regentschapsgerechten; anderen kennen weer geheel andere verhoudingen, zooals Bali en Lombok.

Dit stelsel hebben we te danken aan Mr. D e r K i n d e r e n, die ongetwijfeld een begaafd jurist met groote wetskennis was, doch die op het inheemsche recht absoluut geen kijk had, zoodat er een chaos is ontstaan, waarvan nu nog de gevolgen ondervonden worden.

Wat beoogde men op het Regentencongres met den wensch: eenheid van recht voor Sumatra en Java? Bedoelde men, dat rechtspraak van den lande zal worden ingevoerd, of wil men de thans geldende rechtsreglementen plaats laten maken voor het Reglement op de rechterlijke organisatie, op de strafvordering en het Inlandsche Reglement?

Hoewel iedereen, die maar eenigszins op de hoogte is van de onderwerpelijke aangelegenheid, dezen wensch zal beamen, betwijfelen velen de praktische uitvoerbaarheid, „omdat men o. m. de bestuursorganisaties in de verschillende gewesten geheel zal moeten omverwerpen.”

Schr. meent, dat reeds een begin gemaakt is met de unificatie van de rechtsreglementen voor alle gewesten op de Buitenbezittingen, hetgeen een eerste stap is op het goede pad, welke echter met groote moeilijkheden gepaard zal gaan. „De gelijkmaking van dat voor alle gewesten der buitenbezittingen geldende rechtsreglement met de formeele rechtspraak op Java en Madoera zal heel wat meer voeten in de aarde blijken te hebben.”

De eisch: overal gouvernementsrechtspraak op Sumatra, is gemakkelijk te vervullen, doch zal afstuiten op de B. B.-ambtenaren op de Buitenbezittingen, daar er een strooming bestaat om overal de adatrechtspraak te behouden niet alleen, maar, waar gouvernementsrechtspraak bestaat, deze door adatrechtspraak te vervangen, voorgezeten door juristen.

Op Sumatra's Westkust, Tapanoeli, Atjeh, Sumatra's Oostkust, Banka, Billiton, in de Lampongs en Benkoelen staan reeds juristen aan het hoofd der rechtbanken van den lande. Schr. meent, dat men niet moet wenschen, dat de Regeering in die richting blijft doorgaan. „Het zal eene utopie blijken te zijn om het adatrecht zoodanig te hanteeren, dat het aan praktische eischen voldoet. Wie met het adatrecht buiten de studeerel in aanraking is gekomen en om zich heen vooruitgang en opheffing ziet opkomen, moet voelen, dat de bevolking met het aanvaarden van dien vooruitgang en beschaving noodwendig haar adatrecht zal moeten laten vallen.”

Landbouw.

In De Indiër handelt L(a)ter over den land-

Wees niet blind voor Uw voordeel en koop een

Monarch
Wahl
schrijfmachine
met optel- en
aftrekapparaat.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK, HASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN-HAAG

J. J. CREZEE,
3de Obrechtstraat 179a - Den Haag,
geeft de hoogste waarde voor alle **Opruimings-**
of gedeelten van Inboedels, oude goederen, geheele
Papier, Flesschen, Metalen, gedragen Kleeders, Tapijten,
enz. enz. enz.

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL
TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

Windsheimer
Mineraalwater

HOOFDDEPÔT VOOR NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

Pension DE BRUIJN

P. C. Hooftstraat 6-8-10, bij R. Museum en Vondelpark.

AMSTERDAM.

Prachtige Appartementen

Electrisch verlicht - Badkamers - Telefoon.

ARRANGEMENTEN VOOR FAMILIES.

The Ph. van Ommeren Corporation
of New York.

42 Broadway New York

belast zich met expeditie en verschepping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

HEEREN MODE-ARTIKELEN.
HOEDEN.

G. Jonkhoff

HEERESTRAAT 12 - GRONINGEN - TELEF. 1083.

Spiegelfabriek en Kunsthandel. — Ecadrementen in alle genres. — Speciale Inrichting voor Vergulden.

PH. DE VOGEL

OOSTERSTRAAT 45 - Tel. 365 - GRONINGEN

Kunstzaal met doorlopende Tentoonstelling van Schilderijen, Etsen en Gravures. . . . .

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.

KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 **ARNHEM** TELEFOON INTERC. No. 945.

Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

bouw van den dessaman, die als landbouwer nog op een lagen trap van ontwikkeling staat en te onwetend is om zich de voordeelen te verschaffen, welke te verschaffen zijn uit zijn eigen bedrijf.

Van een Inlandsch medewerker, die veel in de dessa's heeft rondgekeken en die de kwalen van den tani gepeild heeft, haalt de heer L. dan een schrijven aan, waaraan we een en ander ontleenen.

De eenvoudige landbouwer kent over het algemeen de drie volgende zaken niet: sparen, onderlinge samenwerking en goedkoop geld. Sparen is noodig, omdat de tani niet altijd geld tot zijn beschikking heeft. En is dat wel het geval, als de oogsttijd aangebroken is, dan wendt hij op lichtzinnige wijze veel van zijn oogst aan om kostbare feesten te geven of dure sieraden te koop. En eenige maanden later moet hij leenen om te leven, voor de kosten van de grondbewerking en valt hij niet zelden in handen van slimme tokohouders, klontongs e. a., die hem alles op credit verschaffen, doch tegen hooge prijzen. Daarenboven zijn in elke dessa menschen, die bereid zijn tot leenen, doch die veel interest vragen in den vorm van geld, arbeid of producten, wel tot 100 en 200 pct.

Anderen geven geld in ruil voor 't vruchtgebruik van de sawahs, die dan in deeltbouw door den bezitter worden bewerkt. Weer anderen eischen de sawah tot onderpand, waardoor de leener zijn schuld niet kan afbetalen. Hiermede zijn de middelen, welke de geldschietters aanwenden om de landbouwers in hun macht te krijgen, nog niet uitgeput.

Iedere landbouwer moet trachten, dat gedeelte van zijn oogst, 't welk hij niet noodig heeft, voor eigen gebruik te bewaren en telkens, indien hij geld noodig heeft, bij beetjes te verkoopen, opdat hij gedurende het geheele jaar à contant in zijn behoeften en in die van zijn eigen gezin kan voorzien, zonder te leenen.

Ook de macht der samenwerking is den dommen landbouwer onbekend, en toch zou daardoor zooveel te verkrijgen zijn, zooals een behoorlijke schuur om het product te bewaren, benodigdheden, zaad, gereedschappen e. d. zouden goedkoop ingekocht kunnen worden, den tusschenpersoon tusschen hen en den groothandelaar zouden ze kunnen uitschakelen, terwijl deze nu een onmisbare persoon is, vooral in afgelegen streken. Doch deze kleinhandelaar, meestal een Chinees, maakt van de omstandigheden gebruik, om de goederen, die hij noodig heeft, tegen lagen prijs te koop, doch omgekeerd de goederen, die de landbouwer noodig heeft, hem duur en dikwijls in slechte hoedanigheid te verkoopen.

Schr. komt tot het besluit, dat niet genoeg kan worden betoogd, dat 't landbouwonderwijs voor dessakindertjes noodig is. Gelukkig dat er momenteel landbouwscholen worden opgericht en dat er een Middelbare Landbouwschool te Bogor bestaat — doch 't is nog onvoldoende.

De Javaan, kan zijn kinderen nog niet groot brengen tot een nuttig lid van de maatschappij en 't is dan ook noodig, dat de Javaan, als andere naties, opvoeding en onderwijs krijgt. „Maar thans moeten de kindertjes van den orang tani nog tevreden zijn met het onderwijs, gegeven door haast onopgeleide dessa-onderwijzertjes, die gewoonlijk pas uit de schoolbank van de inlandsche school der 2e klasse zijn gekomen.

Het leerplan op de dessa-scholen, waar 50 tot 100 leerlingen worden onderwezen door slechts een enkele leerkracht van 16 tot 20 jaar, is zeer primitief. Alleen lezen en schrijven in de landstaal en rekenen met geheele getallen wordt onderwezen.

De heer L. voegt hieraan nog een hartig woordje toe, als hij zegt: „Alles geschiedt op te kleine schaal.“ „Het aantal dessa-scholen moet met het peil van de onderwijzers worden verhoogd op beduidende wijze, ten einde het komende geslacht te leeren zich wat bewust te wezen van eigen kunnen, ze te leeren rekenen, opdat anderen hen niet afzetten en ze tot het hun toekomende raken; het aantal landbouwschooltjes moet vertienvoudigd worden“ en de werking der afdelingsbanken intensiever gemaakt worden.

Aan den directeur van landbouw moest grootbevoegdheid verleend worden, om met flinke middelen zijn maatregelen algemeen te kunnen invoeren. „De achterlijkheid van den landbouw staat in het nauwste verband met de onontwikkelde van den dessaman.“

Suriname.

(Officieel.) Blijkens van den gouverneur van Suriname ontvangen draadbericht, is de voedselvoorziening der kolonie aan ernstige moeilijkheden onderhevig.

De gouverneur heeft thans de tusschenkomst der regering ingeroepen om de beschikking te krijgen over een schip tot het aanvoeren van meel uit Argentinië.

Naar aanleiding van bovenstaand bericht verneemt „Het Handelsblad“, dat de Kon. West-Indische Maildienst het stoomschip „Vulcanus“ ter beschikking van de regering heeft gesteld ten einde te

voorzien in den aanvoer van voedsel voor de kolonie. De „Vulcanus“ ligt thans waarschijnlijk te Curaçao.

De Kon. W. I. Mail mag wel wat doen voor Suriname. De kolonie is in het laatste jaar zeer stiefmoederlijk behandeld door deze maatschappij. Dit gaf aan „De Surinamer“ van 11 October l.l. aanleiding om onder het hoofd „Koninklijke West-Indische Maildienst in ruste!“ de volgende ontboezeming te uiten:

„De Agent meldt ons:

Met de laatst ontvangen mail werd door de Directie van den Koninklijken West-Indischen Maildienst medegedeeld, dat op 30 Juni j.l. bij haar het voornemen bestond om, indien de formaliteiten waaraan moet worden voldaan, practisch uitvoerbaar zullen blijken, zoo mogelijk ongeveerd om de twee maanden een schip van en naar Holland te expedieeren.

Het valt echter te betreuren, dat wij nu sedert bijna een jaar geen boot meer uit Nederland hebben zien aankomen.

Daaruit zouden wij moeten besluiten, dat de formaliteiten inderdaad practisch onuitvoerbaar gebleken zijn.

Maar worden dan andere formaliteiten gevorderd voor booten naar Suriname, welke niet vertrekken, en andere voor booten naar andere havens, welke wel vertrokken zijn?

Suriname! Och, arme!“

Nu weer is er sedert maanden geen schip van hier naar de kolonie vertrokken. Zijn wij juist ingelicht, dan wachten de ingeschreven passagiers sedert November op het vertrek van de boot; telkens werd dit vertrek uitgesteld en nu schijnt er, om de eene of andere reden, van een vertrek vooreerst niets te zullen komen.

Voor de voorziening in het bovenbedoelde voedselgebrek der kolonie is dit uitstel waarschijnlijk niet van groote betekenis; van hier kan toch geen meel, waaraan men daar vooral gebrek heeft, uitgevoerd worden. Rijst en aardvruchten schijnt men daar in voldoende hoeveelheid te hebben en slachtvee kan uit de naburige landen aangevoerd worden.

* * *

Aan het op 7 dezer ontvangen en op 29 November j.l. gedagteekende mailverslag van den gouverneur van Suriname wordt het volgende ontleend:

1. De gezondheidstoestand is over het algemeen bevredigend.

2. Het weder was in November droger dan in October. In de tweede helft van November, op het tijdstip, waarop de kleine regentijd moest intreden, scheen het zelfs, dat de droogte juist zou gaan aanhouden. Op 25 November l.l. zetten de regens zich echter in met een zeer zware bui, die uren achtereen aanhield. In den Cultuurtuin werd een regenval van 80.4 m.M. op dien dag aangeteekend.

3. Ten gevolge van punt 3 van het vorige mailverslag kunnen thans de volgende cijfers worden medegedeeld betreffende den uitvoer naar New-York sedert dat mailverslag: Balata 181.397½ K.G.;

Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-Maatschappij

voorheen I. SELTEN.

ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.
'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. H 715.

Installateurs van
Gas-, Water- en Electr. leidingen.

BADEN, GEYSERS EN
SANITAIRE ARTIKELEN.

Steeds voorradig:
PHILIPS GLOEILAMPEN,
in alle lichtsterkten.

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330

Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682

Nieuwe
Voorjaarsstoffen.

VAN RIJN & SCHILPEROORD
Meubelfabrikanten.
Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679
'S-GRAVENHAGE.

Desgewenscht worden alle soorten
Meubelen naar teekening vervaardigd

Kunst onder een ieders bereik.

2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.

Prijs 75 cent per stuk. Gratis ter inzage.
Katalogus met alle afbeeldingen à f 1.50 p. st. pl. porto.

Kunsthandel ..... **H. BOS** 2e Sweelinckstr. 99
..... DEN HAAG ..... Telefoon H. 8757

Tel. Interc. H. 447.

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

F^a Wed. TH. J. VAN ZUTPHEN
TELEFOON 1654 RIDDERSTRAAT 20
HAARLEM

Bewaarplaatsen voor Inboedels.
MEUBELMAKERS. BEHANGERS.

Blikgroenten. Vleeschwaren. Soepen.	T. P. SCHUILING DEN HAAG VEENKADE 19 - TEL. 9391 Verduurzaamde .... Levensmiddelen	Sausen. Pickles. Jams. Fruit. Enz.
---	--	--

Kantooropleidingcursus .....
f 12.-, f 14.-, f 16.- per maand
en verder clubjes voor elken leeftijd.

..... Anneveldt-Pitmanschool .....

Amsterdam, Singel 386 - Haarlem, Ged. O. Gracht 14
Nijmegen, Arksteestraat 19

Anneveldt.
Typen - Stenografie - Talen - Boekhouden

Mode-Academie
SYSTEEM WOHRYZEK.

Singel 437 hoek Heiligenweg. **AMSTERDAM.**

HET ADRES van opleiding voor
Coupeuse, Directrice en Leerares.
Grondig onderricht verzekerd.
PROSPECTUS OP AANVRAAG GRATIS.
De Directrice **A. MIENSTRA.**

cacao 119.486 K.G.; suiker 92.000 K.G.; koffie niets; goud 47.998.4 gram, zoomede 483 blokken vierkant hout en 15.812 K.G. kwassiehout.

Naar Curaçao werden verscheept 31.413 liter rum en, ten behoeve van het garnizoen aldaar, 4000 K.G. rijst.

In de in het vorige mailverslag opgegeven uitvoercijfers zijn fouten geslopen. Ter verbetering daarvan volgen hieronder de juiste cijfers; de vroeger verstrekte onjuiste cijfers zijn tusschen haakjes geplaatst: Balata 173.959 K.G. (26.400); cacao 4045 (19.503); suiker 40.800 K.G.; koffie niets; goud 125.081.8 gram, (128.545); hout vierk. ± 217 M³. (511 blokken ceder), ± 217 M³, 390 blokken ceder).

Voorts werd opgegeven, dat naar Martinique verscheept was 100.000 liter Melasse, wat moet zijn 200.000 liter; terwijl niet werd opgegeven de uitvoer van 18.440 liter rum naar Curaçao.

Ook de voor Europa opgegeven uitvoercijfers per communiqué zijn onjuist; er werden met dat schip verzonden 96.329 K.G. cacao en niet 75.013; en 645.621 K.G. koffie en niet 550.602 K.G. als in het vorig verslag opgegeven. Verder is daarin ten onrechte niet vermeld de uitvoer per koloniaal stoomschip naar Demerary van 14.681 K.G. balata met bestemming voor Londen.

In ons vorig nummer vestigden wij de aandacht op de maatregelen in het jongste nummer van het „Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao” voorgesteld om de kleine landbouwers te beschermen tegen de opkopers hunner producten.

Van welwillende zijde ontvingen wij sedert een heel pak van het blad „De Surinamer”. In het nummer van 7 October heeft de redactie een leading over „Het Woningvraagstuk bij den Kleinen Landbouw”, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De Kleine-Landbouw daarenboven is alleen in staat, het economisch bestaan der kolonie grotendeels onafhankelijk te maken van het buitenland en ons Land aldus te behoeden voor rampen, welke wij vroeger nooit konden droomen, maar welke gevaar thans in naakte werkelijkheid voor de deur staat”.

„Het woningvraagstuk, een zoo voornaam vraagstuk voor de stadsbevolking, is niet minder belangrijk voor de uitbreiding van den landbouw in onze kolonie. Indien niet op voldoende wijze voor de huisvesting op de gronden wordt zorg gedragen, dan zullen nooit vele stadsbewoners er toe overgaan hun fortuin te beproeven bij den landbouw; nog minder zullen meer ontwikkelden voor zich het landbouwersbedrijf uitkiezen. Het gevolg zal dan ook in de toekomst wezen, — zooals reeds thans werkelijkheid is — dat de immigranten percentage wijze verre weg het grootste getal der landbouwers uitmaken, en onze inlandsche bevolking in de stad als werkeloozen blijft rondlopen.

Zonder eene fatsoenlijke woning toch is het voor zeer velen ondoenlijk het landbouwbedrijf te beginnen. Tegelijk met den grond moet daarom voor een behoorlijk onderkomen worden gezorgd.

Toen een vijftien jaren geleden het denkbeeld van boeren-kolonisatie geopperd werd, heeft men op de eerste plaats het woningvraagstuk onder de oogen gezien. Men wilde toen zelfs goed ingerichte woningen hebben, welke voor meer dan een voorloopig bestaan bestemd waren. De raming per woning bedroeg toen 2 à 3000 gulden.

In dien zin nu wordt de oplossing van het woningvraagstuk op de gronden niet bedoeld. Het ligt in de bedoeling, dat voor de aanstaande landbouwers een fatsoenlijk getimmerd huisje gebouwd worde, waarin hij met zijn gezin in de eerste jaren van zijn landleven een behoorlijk onderkomen heeft, tot dat de opbrengst van zijn grond hem in de gelegenheid stellen zal een flinker huis op te zetten.

Wij meenen, dat voor een gering bedrag zulk eene woning zal kunnen verkregen worden. Tal van woningen zullen zelfs goedkoop te staan komen, daar onder de toekomstige landbouwers verschillende ambachtslieden, o. m. timmerlieden zullen gevonden worden. Deze zullen zelve het gebouw opzetten, indien hun de noodige bouwmaterialen worden verstrekt.

Het Gouvernement zou na eenige jaren, laten wij zeggen reeds na 3 jaren, huur van de woningen kunnen vorderen, met dien verstande, dat de betaalde huur wordt berekend als afbetaling van de waarde van het huis, zoodat de landbouwer eenmaal eigenaar van het huis wordt. Op deze wijze zou het Land alleen door een renteloos voorschot den Kleinen-Landbouw op ruimere banen uitbreiden.

Zulk een renteloos voorschot, in den vorm van eene woning gegeven, is in volkomen overeenstemming met de bovenvermelde verordening, welke in art. 11 het Koloniaal Bestuur bevoegd verklaart om voorschotten te geven aan hen, die zich op den Kleinen-Landbouw toeleggen.

Nu in Nederland algemeen renteloze voorschotten worden geschonken voor den bouw van woningen, nu ons Bestuur zich geneigd getoond heeft, het voorbeeld van het Moederland voor de stadsbevol-

king te willen navolgen, spreken wij ons vertrouwen uit, dat hetzelfde zal gebeuren voor de Kleine-Landbouwers, teneinde den Kleinen-Landbouw in onze Kolonie op te voeren tot de hoogte, waartoe hij in onze Kolonie moet gebracht worden, wil hij in de behoefte der geheele Surinaamsche bevolking kunnen voorzien en wij van het buitenland onafhankelijk worden.”

* * *

In de rubriek „Curaçao” in ons vorig nummer werd een bekendmaking van den Gouverneur van Curaçao overgenomen betreffende de berichten omtrent de mogelijkheid van een verkoop der Nederlandsch West-Indische eilanden aan de Vereenigde Staten. De Gouverneur bericht n.l., dat de Minister van Koloniën hem uitdrukkelijk heeft verklaard, dat de Nederlandsche Regeering het denkbeeld om eenig deel van haar koloniaal gebied, welk ook, af te staan, positief verwerpt.

De bekendmaking van den Gouverneur is gedateerd 16 November. Zoo'n verklaring heeft de Minister waarschijnlijk ook aan den Gouverneur van Suriname gezonden.

Welken datum die verklaringen dragen, is ons niet bekend. Vermoedelijk zijn zij per draad verzonden, in elk geval vóór 16 November, d. i. dus vóór zich hier — begin December — het gerucht verspreidde, dat de heer Joost van Vollenhoven uit Amerika terug kwam met een aanbod van de zijde der Vereenigde Staten om ons de West-Indische koloniën af te koopen. (Zie ons nummer van 6 December).

De verklaring van den Minister kan dus geen tegenspraak van dit gerucht zijn. Wij weten nog altijd niet of de Vereenigde Staten zulk een aanbod gedaan hebben.

Onze eerste indruk bij het lezen van de verklaring was, dat het woord „verwerpt” te denken geeft en op iets als een aanbod wijst, maar waarschijnlijk is de uitdrukking zonder eenige bedoeling gekozen. Een afdoende verklaring van de Regeering blijft gewenscht.

In zijne op 11 Februari in het Congres gehouden rede zeide president Wilson:

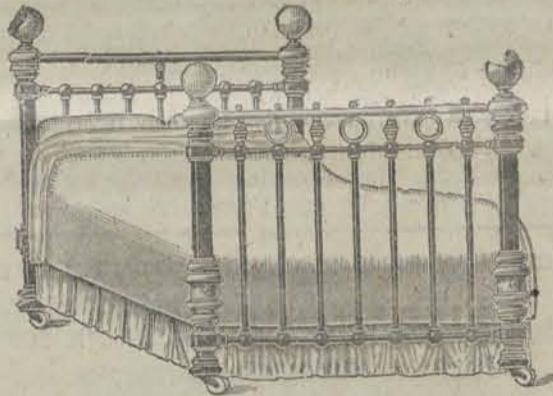
„Volken en provincies moeten niet van de eene souvereiniteit aan de andere versjacherd worden alsof zij goederen en pionnen in het spel waren, zelfs niet in het groote spel van het machtsevenwicht, dat nu voor altijd in discredit is gebracht.”

En verder:

„De macht van de Ver. Staten bedreigt geen enkel volk; ze zal nooit worden gebezigd voor aanvalse-doeleinden, inlijvingsoogmerken of voor eenig zelf-zuchtig eigenbelang, doch alleen in den dienst der vrijheid.”

Deze beginselen zullen toch ook gelden in betrekking tot de koloniën van andere mogendheden.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Priosestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE

PIERRE MATVELD
voorh. E. LETITRE.

Parfumeries françaises et anglaises.
Articles de Toilette en tous genres.

Spécialité de la Maison
„LA SUBLIME” EUCAL RASPARFAIT.
Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.

Eau de Cologne 1813.
Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.
PASSAGE 13 - TELEPHOON 1606. - LA HAYE.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 % gewaarborgd.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

GENEALOGISCH BUREAU BELAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN GESLACHTS-REGISTERS BIJENBRENGEN DER BEHOODIGDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADEL-SERKENNING INLIJVING DEN HAAG	HERALDISCH CARL KOFFLER. & VERHEFFING HET OPSPOREN VAN FAMILIEWAPENS EN ZEGELS ALSMEDE ALLE WERKZAAMHEDEN OP DAT GEBIED IN DEN UITBREIDINGSTEN ZIN. TELEFOON 11.7940 OBRECHTSTR. 181.
--	--

Brood-, Beschuit- en Banketbakkerswinkel van J. J. MOOLENAAR.

Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der
KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK
LENSVELT NICOLA.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERDIENEN

DEGELUK ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL

OVER DE WAALSCHERKERK

58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL. 2234

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Nationaal Comité. In de *Sinar Djawa* is een verslag opgenomen van de te Djokdja door dit Comité gehouden vergadering. De welbekende voorzitter van de *Centrale Sarikat Islam*, de heer *O. S. Tjokroaminoto*, hield er een lezing, waarin hij vooraf een populaire uitlegging gaf over rechten en verplichtingen, gezag en staat, privaats- en staatsrecht, soevereiniteit, suzeriniteit, enz. Daarna sprak hij over de verhouding, waarin Nederl.-Indië tot Nederland gestaan heeft, welke verhouding thans gewijzigd dient te worden met het oog daarop, dat eerlang aan de Indiërs medezeggenschap in het bestuur zal worden toegekend door het verlenen van kiesrecht. Vervolgens gaf hij een verklaring van dit kiesrecht, daarbij de hoop uitsprekende, dat binnen een tijdsverloop van hoogstens tien jaren de leden van den Volksraad, van de Gewestelijke-, Gemeente- en andere raden door de ingezetenen zelf gekozen zullen worden. Ten aanzien van de verkiezingen stelde hij de volgende regeling voor:

1e. De ingezetenen der gemeente vormen te zamen, zonder onderscheid van landaard, één corps kiezers;
2e. Zoolang de strafwet nog onderscheid maakt tusschen Europeanen en Inlanders, beslist het door elke categorie opgebrachte totaal aan belasting over het aantal leden in den raad;

3e. Het actief kiesrecht dient verleend te worden aan elken meerderjarigen, mannelijken ingezetene, die lezen en schrijven kan, onverschillig in welke taal, en belasting betalen; uitgezonderd zij, die onder curatele gesteld zijn, in staat van faillissement verkeeren, enz.;

4e. Gekozen kunnen worden de onder sub 3e genoemden, die voldoende Hollandsch kennen om de besprekingen te kunnen volgen, mits niet geestelijk of lichamelijk onbekwaam, geen lijfstraf ondergaan hebbende, enz. Deze regeling dient ook naar zijne meening te worden toegepast, wanneer ook voor den Volksraad de rechtstreeksche verkiezing zal worden ingevoerd.

Wat de ambtenaren betreft, zoo oordeelde hij, dient ook binnen den tijd van tien jaren uitgemaakt te worden, dat zij, die geen belasting betalen, ook niet gekozen kunnen worden, tenzij zij tijdens de uitoefening van hun mandaat, hunne betrekking nederleggen.

Tweede Nationaal Congres van de S. I. Ter gelegenheid van dit Congres te Bandung gehouden, werd vooraf in een besloten vergadering de motie van het *Centraal Bestuur*, inzake *Indië Weerbaar*, welke motie, zooals bekend, door den heer *Abdul Moeis* naar Nederland werd medegenomen, met algemeene stemmen aangenomen. De afdeling Semarang had tevoren den eisch gesteld, bedoelde motie in te trekken. De S. I. heeft nu besloten om ten aanzien van de defensie van Indië een afwachtende houding aan te nemen.

Heerendiensten. Even als het vorige jaar werden ook op dit congres klachten vernomen — die dan ook in behandeling kwamen — uit de Buitenbezittingen over den zwaren druk van belasting en heerendiensten. Zekere *Donggola* beweerde vier dagen in de maand opgeroepen te zijn. *Bwool* maakte bezwaren tegen de groote afstanden, die heerendienstplichtigen hebben af te leggen (tot 100 palen). Men hoorde zelfs beweren, dat niet minder dan 124 dagen wordt geëischt. Algemeen werd verzocht om het aantal dagen te verminderen dan wel de diensten te doen omzetten in geld. Waar dit reeds geschied was, vond met het bedrag over het algemeen te hoog. De voorzitter, de heer *Tjokroaminoto* vnd., bevestigde volkomen de geuite grieven. Hij stelde voor om de gevraagde vermindering aan de Regeering voor te brengen. Om aan de Regeering voor te stellen de heerendiensten geheel af te schaffen, vond de voorzitter voor de Buitenbezittingen niet doenlijk. Er moesten wegen aangelegd worden en zonder de heerendienstplicht zou het Gouvernement nooit aan werkvolk kunnen komen. Dit zou te veel moeilijkheden geven.

De heer *Abdoel Moeis*, vice-voorzitter, vroeg toen het woord. Hij vond, dat het *Centraal Bestuur* consequent moest zijn. Verleden jaar was betoogd tegen den heerendienst. Men was het er over het algemeen mee eens, dat onderdanen van het N.-I. Gouvernement geen slaven zijn, terwijl de heerendienst toch min of meer een verkapt slavernij is, of in elk geval iets demoraliseerends voor een volk, dat niet gebukt ging onder het juk der slavernij. Heeft het land wegen noodig, dan moet het de bevolking daarvoor betalen. Het werk zal worden uitgevoerd met betaalden arbeid. Dan zullen wij zien — aldus A.

M. — dat men niet maar in den blinde heerendienstwegen gaat aanleggen, ten gerieve van de automobilisten en ten voordeele der ondernemers. Blijkt het dat het Gouvernement de zoo noodig geachte wegen met den vrijen arbeid door de bevolking gepresteerd, toch niet kan aanleggen, dan is het beter om deze Buitenbezittingen te verkoopen, dan ze te verwaarloosen. De S. I., in het bijzonder het *Centraal Bestuur*, moet consequent zijn. Wij hadden verleden jaar onder scherp protest, betoogd voor de afschaffing van de heerendiensten. Dit zullen wij nu blijven betoogen. In het werkprogram staan ook heel wat *eischen*, waar het aangaat de meest urgente aangelegenheden. Waarom gaan wij hier „*tawarren*”, terwijl wij weten, dat de heerendienstplicht demoraliseerend werkt op de bevolking? De vorige spreker — zoo vervolgde de heer *Abdoel Moeis* zijne rede — de heer *August Salim*, heeft terecht gezegd, dat het Gouvernement beschikt over een grooten tuin, maar dat de regeering het maar beter vond, om er een klein hoekje van te bewerken; het grootste, het vetste gedeelte laat het over aan het particulier initiatief, dat daaruit millioenen tapte en uit Indië wegvoerde. Als er dan geen geld is om werkvolk behoorlijk te betalen, dat de wegen zal aanleggen en bruggen zal bouwen, aan wien de schuld? Wij zullen niet overgaan tot het aangeven van de verschillende wegen, die geld zullen opbrengen voor die wegen in de Buitenbezittingen; als eenmaal de volksraad tot stand komt, dan is daar de plaats om met cijfers en belasting vormen te goochelen, maar wij bepalen ons nu met nog eens en met klem aan te dringen op intrekking van deze verkapt slavernij. De heer *Semaon* — zoo ging de spreker voort — heeft het denkbeeld geopperd, om in samenwerking met de Indische studenten in Nederland het ingewikkelde belastingstelsel te bestudeeren. De ervaring van den heer *Abdoel Moeis* gedurende zijn verblijf in Holland heeft geleerd, dat de Indische studenten zich veel te veel aan hun studie moeten wijden om zich met deze ingewikkelde aangelegenheid bezig te kunnen houden.

Typisch was de openingsrede van den voorzitter der *Indische Studenten-Vereeniging* in Holland, toen spreker aldaar een toespraak hield, dat de Indische Vereeniging tot op dat oogenblik de politiek als het ware angstvallig buiten de deur heeft gehouden. Het kwam niet door gebrek aan belangstelling voor hun land, maar enkel en alleen door de zware studie. Het was dus aan ons gegeven, broeders, aldus besloot de spreker zijn rede, om de kwestie met het Gouvernement zoo zakelijk mogelijk uit te vechten. Moge de S. I. in dezen haren invloed doen gelden (lang en aanhoudend applaus).

De voorzitter het woord nemende zeide: Wij zullen geen haar afwijken van ons werkprogram. Waar het echter niet doenlijk mag heeten om de heerendienstplicht nog dit jaar af te schaffen, daar zal de Regeering een weldaad aan hare onderdanen op de Buitenbezittingen kunnen bewijzen, indien zij tenminste dit jaar al wilde behartigen het spontaan verzoek der afgevaardigden om vermindering der vereischte diensten. Ons doel zal blijven: Weg met de heerendiensten!! (Rumoerig applaus).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een succesvolle Avond. Een uitvoerig verslag is in de *Perniagan* opgenomen van de verrichtingen der *Chung-Hsok Tung Chwan Hwei* te Batavia, waaruit blijken kan van de typische moeilijkheden, waarmee ook Chineseesche dilettanten en hunne leiders te kampen hebben, alvorens een tooneelvoorstelling voor het voetlicht te kunnen brengen. Voor een liefdadig doel was de opvoering van een tooneelstuk noodig geoordeeld en een Chineesch journalist van

Fa. A. & B. SCHMEINK
Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
Fabriek van Chirurgische Instrumenten.
Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
Kunstledematen, Bandages, enz.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog-
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Firma J. MÖSSINGER
Heerestraat 29 GRONINGEN Telefoon 308.
Chirurgisch Orthopaedisch Instrumentmaker.
Opticien.
ARTIKELN VOOR ZIEKENVERPLEGING in den
ruimsten zin steeds voorradig.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014
EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Regulateurs
Westminster Carillons
SPECIAAL VOOR INDIË.
ZENITH en WALTHAM HORLOGES
in goud en zilver.
Grootste sortering. - Laagste prijzen.
J. A. J. REMMERS, Molenstraat 35.....
t/o de Oude Molstr.

„HUIZE ZEELANDIA”
Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.
Telefoon Schev. 2231.
PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

Grand Hotel Restaurant
„Central”
De meest bekende Inrichting der Residentie.

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geillustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

Verhuizingen en Transporten.
BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ
Groote, ruime, droge Bergplaatsen
ter bewaring van Inboedels.

DE BLOOIS & JENTEN
Kantoor en Remise:
Hoefkade 556—564
hoek van Bassenstraat
’S-GRAVENHAGE - TELEFOON H. 9380

naam werd met het schrijven er van belast. Aangezien de tijd voor het instudeeren zeer kort was, werd hem de eisch gesteld geen der acteurs te laten zingen, zooals gebruikelijk bij Stambouelvertooningen. Ook mocht er geen enkele damesrol in het tooneelstuk voorkomen, omdat geen vrouwelijke dilettanten zich hadden aangemeld en geen der mannelijke acteurs een damesrol wilde vervullen. De schrijver was spoedig met zijn schepping gereed, had daarin aan alle beschikbare dilettanten een rol toebedeeld en aan alle voorwaarden voldaan, zoodat het bestuur der *Chung Hsiok Tung Chwang Hwei* een vergadering belegde, waarop het tooneelstuk zou worden gekeurd. Nadat op instigatie van den hoofdredacteur van de *Sin Po* door den heer *Kwee Hing Tjiat*, die mede ter vergadering aanwezig was, in het tooneelstuk eenige veranderingen waren aangebracht, waardoor vooral de ten toonele gevoerde „huiszoeking” door de „politie” aan natuurgetrouwheid won, werd het stuk goed gekeurd, daags daarop gedrukt en aan ieder der acteurs een exemplaar verstrekt. Spoedig bleek echter, dat een der Chineesche notabelen, de heer *Kan Ting Tjoan*, nog vele aanmerkingen te maken had op het goedgekeurde drama. Dus werd nogmaals een vergadering belegd, waarop het een rigoureuze en laatste verandering onderging om vervolgens te worden ingestudeerd. De hoofdrol werd toebedeeld aan den heer *Thie Soei Sen*, een der redacteurs van de *Sin Po*, die den ouden man zou uitbeelden, wiens huis door de politie, zonder aannemelijke voorwaarden, het onderstoven werd gekeurd. Tot zoover had alles een bevredigend verloop, en ook de eerste repetities werden trouw door alle acteurs bezocht, doch spoedig werd dat anders. De repetities verliepen, de opvoering dreigde niet door te zullen gaan. Nog juist bij tijds greep het bestuur van de hier boven genoemde vereeniging in en vijf dagen voor de opvoering ging alles weer naar behooren. Bij de eerste repetities was reeds gebleken, dat het tooneelstuk veel te beknopt was om een ganschen avond te vullen. Zelfs met alle toe te passen hulpmiddelen, als langzaam spreken en treuzelen bij het verwisselen der decors zou de uitvoering hoogstens een uur vullen, zoodat besloten werd het drama te doen voorafgaan door een gymnastiek-uitvoering, voor het instudeeren waarvan een Chineesch onderwijzer zich con amore beschikbaar stelde. Dertig jongelieden werden aangewezen om de lessen te volgen. Waren het bij de tooneelrepetities de acteurs, die zich aan herhaald wegblijven schuldig maakten, nu was het de onderwijzer, die vergeefs op zich liet wachten, tot groote ergernis zijner ijverige leerlingen. Een bijeengeroepen vergadering nam het besluit de gymnastiek-uitvoering te doen vervallen en liet om deze te doen vervangen het oog vallen op de *Tjong Hoa Li Hak Hawschool*, waar de leerlingen verscheidene nationale liederen hadden geleerd, alsmede verschillende spelen, die tezamen de gymnastiek-voortvoering waardig zouden kunnen vervangen. Deze oplossing van de moeilijkheid was vooral aanlokkelijk, wijl men niet meer afhankelijk was van repetities, die eventueel een spaak in het wiel konden steken. De bedoelde school werd bereid gevonden hare medewerking te verlenen en tot overmaat van geluk namen ook mevrouw *Lauw Tjie Pang*, mejuffrouw *Khouw Hie Nio* en *Betsy Oei* de uitnodiging aan om hare bedrevenheid in het piano- en vioolspel en op vocaal gebied te demonstreeren, terwijl bovendien nog de Chineesche muziek-vereeniging *Tjong Hoa Im Gak Po*, behulpzaam als altijd, aanbod de pauzes met orchestnummers te vullen. Nu was de avond inderdaad gevuld; de programma's werden gedrukt en in eene openbare vergadering, waarop de voorname Chineesche kooplieden goed vertegenwoordigd waren, werden een veertigtal toegangskarten bij opbod verkocht voor f 3317. De Chineesche Consulgeneraal beloofde de voorstelling met zijn tegenwoordigheid te zullen oplichten; kortom de voorstelling beloofde een schitterend succes, — en was het dan ook, zoowel op financieel als op kunstgebied. De bijvalsbetuygingen van het in grooten getale opgekomen publiek beletten vaak, dat de acteurs verstaan werden en zij groeiden aan tot een onvergetelijke ovatie bij de huiszoeking scène. Mevrouw *Lie Tjang Tjoen* en de muziekvereeniging *Tjong Hoa Im Gak Po* kregen elk een bouquet. De jongedames *Khouw Hie Nio* en *Betsy Oei* kregen elk twee bouquets. Ook eenige der acteurs kregen bloemstukken en ten slotte moest de schrijver van het drama ten toonele verschijnen om ook in de bloemenhulde te deelen. De avond werd besloten met het Chineesche volkslied, op plechtige wijze door de *Im Gak Po* ten gehore gebracht en door alle aanwezigen staande aangehoord.

Karina Adinda. Naar blijkt uit een aankondiging in de *Sin Po* heeft de heer *Hans van de Wall* de vertaling in het Maleisch van zijn drama *Karina Adinda* opgedragen aan den redacteur van dit blad, den heer *Lauw Giok Lan*, die daarmee thans gereed is gekomen. Een der advertenties, waarin dit tekstboekje à f 2.— te koop wordt aangeboden, vangt als volgt aan: *Wie is Karina Adinda? Wie onder de Europeanen kent niet den naam Karina Adinda? Het is de naam van een tooneelstuk, dat een gebeurtenis op het eiland Java weergeeft en dat in de schouwburgen steeds volle zalen heeft getrokken. Luister naar de krachtige taal, welke in dit stuk wordt gesproken: De Regent (na de liefde van Karina Adinda voor*

den controleur *Rennenberg* te hebben bemerkt) treedt met van woede beschuimde lippen op haar toe: *Zwijg schaamteloze deern, hoe kunt ge als een hond liefde koesteren voor dat individu (grijpt haar bij den nek, als om haar te worgen). Allah illah illalah.* Was je maar nimmer geboren..... was je maar..... dood..... dood op dit oogenblik.”

In de *Sin Po* wordt de opvoering warm aanbevolen aan de verschillende dilettanten tooneelvereeningen, die, zoo schrijft het blad, den heer van de *Wall* een gering auteursrecht zullen hebben te betalen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Nieuwe lijnen.

Voor zoover in de roesemoes der gebeurtenissen, der verklaringen, der feiten en der stellingen eenige lijnen vastheid lijken te krijgen, schijnt 't voor de vorming der staten daarheen te gaan, dat de nationaliteit de grondslag voor de staatseenheid zal worden, met samenvoeging van eenige nationaliteiten, waar dit door haar uit redenen van traditie, sympathie of eigenbelang zelf gewenscht wordt. Naast dezen vorm voor de verdeeling, schijnt dit van den statenbond voor de onderlinge samenwerking der mogendheden zich aan te kondigen. Wij hebben in deze rubriek op deze vormzetting nu en dan reeds kunnen wijzen, maar in de vorige week hebben twee uitingen er op nieuw aandacht voor gevraagd en hierin vinden wij aanleiding er weer bijzondere opmerkzaamheid op te vestigen.

Wij bedoelen de groote rede van president *Wilson* over de Amerikaanse oorlogsoogmerken, en de in bescheidener toon en kring uitgesproken rede van den heer *H. Doeff* over „Statenbond en Koloniën” in 't Indisch genootschap. Hetgeen deze redevoeringen gaven is als de resultaten te beschouwen van hetgeen zich van verschillende zijden door 't oorlogsgewoel heen opdrong, 't is daarom voor wie aan vrijzinnig en aan democratisch denken gewend is geworden, gemakkelijk mee te voelen.

Willen de centralen de vrede, dan zullen zij moeten instemmen met de opvatting dat de vertegenwoordigers der staten te zamen alle kwestien uitmaken. 't Vraagstuk over Polen is dan geen punt alleen af te doen tusschen hen die stukken van 't oude Polen in hun macht hebben, maar 't is een internationale kwestie. De Polen zelf brengen hunne belangen voor, ieder kan daar 't zijne tegen inbrengen, maar de intern. conferentie beslist ten slotte. Zoo voor *Elsas-Lotharingen*, *Finland*, maar zoo logisch en consequent door redeneerend, ook voor *Egypte*, *Hedschas*, *Armenië*, enz. Door 't aanvaarden van 't beginsel wordt voor de toekomst een nieuwe grondslag voor de onderlinge verhouding der staten aangenomen, die in 't begrip statenbond onafwijsbaar is te begrijpen. Daar dit in de rede van *Wilson* niet in volle woorden uitgedrukt is, is 't niet ondienstig hierop nadrukkelijk te wijzen. Tot heden geldt, dat iedere staat binnen eigen gebied soeverein is; andere staten hebben geen recht van inmenging. Lijkt hierin een waarborg te liggen tegen den oorlog, dit is slechts 't geval zoolang als alle anderen dit recht eerbiedigen, en nu is 't treffend dat de meeste oorlogen ontstaan zijn omdat en doordien een staat 't noodig vond iets af te dingen op de wijze waarop een ander van zijn soevereiniteit gebruik maakte; wanneer overreding niet hielp, bestond geen ander middel dan

N. V. Joaillerie Artistique

Directeur J. STELTMAN.
NOORDEINDE 21, DEN HAAG.

Rustige vorm,
Onberispelijke afwerking,
Prima materiaal,

zijn drie eischen, waarmede wij rekening houden bij de vervaardiging van onze *Bijoux* en *Zilverwerk*

C. P. MEIJS Lzn.,

Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652

FABRIKANT VAN

Hotel-Restaurant-Fornuizen

Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

F. I. TAVERNE, Arts.

PIET HEINSTRAT 30 's-GRAVENHAGE.

SPREKUREN:

Maandag, Dinsdag, Donderdag en vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beentwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekte*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

UITRUSTINGEN VOOR INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

CLASIE, CASPERS & Co

Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen

Complete Woning-Inrichting

PRINSEGRACHT 699 TELEFOON 3739

bij de Leidschestraat

AMSTERDAM.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELLEN.

A. M. CORNELISSEN

Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

.SANTIAIRE INSTALLATIËN.

VERLICHTING

VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

„BINTANG” Transportrijwiel is onovertrefbaar.

RIJWIELMAGAZIJN „BINTANG”
Newtonplein 152 - Tel. H. 2357 - 's-Gravenhage

T. B. VAN DER POL

Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Hotel Paulez,

Korte Voorhout :: Den Haag.

Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur

Afternoon-Tea-Concert.

DE DIRECTIE.

berusten of vechten. Oorlog is feitelijk aanvechting van de soevereiniteit van een anderen staat. Wie den oorlog wil afschaffen, moet een ander geding invoeren, moet de mogelijkheid scheppen om van buitenaf invloed op en in een staat te kunnen uitoefenen zonder wapengeweld. Menige hervorming is alleen door een oorlog mogelijk geworden, deze factor wordt als 't goede van den krijg geprezen, en inderdaad is 't niet altijd gemakkelijk uit te maken of de afschuwelijkheden van een hevige worsteling, die betrekkelijk van korten duur zijn, te zware offers zijn geweest voor een blijvend verkregen resultaat. Om den strijd tegen misstanden te kunnen aanbinden, die in 't buitenland erkend worden en om dan 't goede van den oorlog te kunnen bereiken zonder 't bloedbad te behouden, is eveneens 't invoeren van een macht noodig, die op 't soevereine recht, tegen de bestaande begrippen in, kan inwerken. Zoo zal de statenbond moeten werken, die zelfverloping van de staten, van alle staten zal moeten vergen om de wereld een blijvende vrede te kunnen waarborgen. Maar verder dan Wilson 't uitdrukt, strekt de stelling zich uit tot alle landen, ook de neutralen moeten meespreken.

Door die instelling zal ook voor de zich in opkomst voelende nationaliteiten een geruststellend vooruitzicht geopend worden. Vooreerst zal b.v. voor de nog jonge bewegingen in Britsch- en Nederlandsch-Indië 't perspectief ontstaan van bij gezonden bloei de erkenning te verwerven van recht op- en kracht tot eigen bestaan, en zal er dan een bondsraad zijn om hierover te beslissen, staande boven den betrokken soevereinen staat. Doch tevens bestaat de gelegenheid om in enger vorm tot een bond met 't voormalige moederland te komen, als leden van één samengaan staatkundig geheel. 't Was hierop dat, indien wij hem goed begrepen hebben — naar 't verslag uit de dagbladen — ook de heer Doeff doelde, als oplossing voor 't koloniale vraagstuk van Nederland. Voor de Engelsche dominions en Britsch Indië is 't al eerder verdedigd. De heer Doeff voegde er echter nog een idee aan toe, die ons nieuw is. Wij hebben voor de internationaliseering van Afrika al wel theorieën gelezen, ook is 't denkbeeld om een Afrikaansche koloniënbond te maken, reeds geopperd, maar om de koloniën van Centraal Afrika in haar geheel tot kolonie van den te vormen internationalen statenbond te verklaren, zoo gesteld is 't voorstel nieuw en o.i. aantrekkelijk. De statenbond zou immers een vloot bezitten naar 't plan van professor van Vollenhoven? Waarom geen koloniën? Het dagelijksch bestuur zou bij de verschillende staten kunnen blijven berusten; de bond zou 't geheel naar algemeene regelen regeeren.

Dit gedeeltelijk terzijde zetten van 't soevereine recht zou zijn een doortrekken van de lijn, waarbij de heerlijke, de gemeentelijke, de provinciale privilegien aangevochten of opgeheven zijn. 't Zou zijn een voortzetten van de vrijzinnige staatkunde in democratischen zin, maar 't zou niet zijn een ingaan op de wijze waarop de sociaal-democratische conferentie te Stockholm het begrip statenbond wilde toepassen. Daar toch zat niet de bedoeling voor slechts tot de regeeringen, tot de staten te spreken, maar werd ook de bedoeling uitgedrukt om de socialistische groepen in de verschillende landen aan te sporen om desnoods de regeeringen, die 't niet met Stockholm eens mochten zijn, tot meegaan te dwingen, en de conferentie bestond ook niet uit officieel verantwoordelijk gestelde vertegenwoordigers, doch uit zich zelf tot leiders opgeworpen partijmannen. Rusland laat de socialisten naar dienzelfden geest handelen.

't Is moeilijk een oordeel te durven vormen. Men blijft nog altijd zoo gemakkelijk gelooven wat men hoort. Teleurstelling op teleurstelling geneest ons niet. Wij willen geen voorspelling wagen. Maar voor ons gevoel, volgens ons geloof, zien wij een omzetting van de statenvorming en de statenverhouding naar den geest van 't hier ontwikkelde, en dat anderen, die zich speciaal tot de studie van 't groote vraagstuk zetten, zich in dien geest durven uitspreken, verstrekt ons gevoel en ons geloof.

Een nieuwe rekrutering in de Fransche Afrikaansche koloniën.

„La Dépêche Coloniale” van 18 Januari bracht ons een reeks decreten, die wij met verbazing lazen. De inleiding van 't blad gaf daarbij te verstaan, dat een poging om ze eerder ter kennis van de lezers te brengen, door de censuur verijdeld was, en uit een volgend, van 22 Januari, blijkt, door een hoofdartikel van den hoofdredacteur, den heer J. P. Trouillet, dat de genomen maatregelen ook geenszins diens instemming hebben.

't Eerste dier decreten geeft aan dat de rekrutering van inlanders in West- en Midden Fr. Afrika, vermoedelijk met inbegrip van Liberia, kan plaats hebben door oproeping. Tot nu toe geschiedde de werving alleen door vrijwillige verbintenissen. De leeftijds-grenzen, vastgesteld van 20 tot 28 jaren, zijn uitgebreid van 18 tot 35 jr. Terwijl de rekrutering tot West-Afrika beperkt was, is zij nu ook op Midden-Afrika toegepast. De premien, uitkeeringen aan de gezinnen, en andere voordeelen verbonden aan de vrijwillige verbintenissen, zijn ook van toepassing op de inlijvingen bij oproeping. De gezinnen van hen, die buiten Afrika dienen, zullen vrijstelling hebben van belasting en opbrengsten in natura. Andere beschikkingen maken 't voor militaire inlanders en hunne gezinnen gemakkelijker het Fransche burgerschap te verkrijgen, of schenken aan West-Afrika een landbouwschool en een school voor inlandse geneeskunde, sanatoria met 200 bedden in Senegal, Niger, Guineë, de Ivoorkust, Dahomey en Gabon. Van de burgerambten, die door inlanders vervuld kunnen worden, zullen er gereserveerd worden voor hen, die zich dapper hebben gedragen.

In dit alles is 't de verplichte dienst bij aanwijzing die bijzonder treft. Terwijl Groot Britannië zegt de Deutsche kolonisering van Afrika o.a. te bestrijden om 't vermilitariseeren van 't zwarte werelddeel te verhouden, gaat Frankrijk tot een maatregel over van veel verdere strekking dan bij de Duitschers is opge-

komen. Van de inboorlingen der Fransche koloniën wordt een zeker gedeelte niet alleen verplicht tegen wil en dank soldatendienst te doen, maar zelfs in Europa te gaan meevechten. Deze maatregel van minister Henri Simon vindt, zooals wij boven reeds aanstipten, geenszins algemeene instemming in Frankrijk, zelfs is de onderstelling uitgesproken dat de aangekondigde overkomst van den gouverneur-generaal van West-Afrika, den heer J. van Vollenhoven, naar Parijs met dezen maatregel in verband staat, ja zelfs wordt zijn aftreden als gouverneur-generaal verwacht als de maatregel gehandhaafd blijft.

Hiertoe kan overigens ook wel medewerken de wijze waarop de invoering van deze rekrutering geregeld is. De heer Blaise Diagne namelijk, député voor Sénégal, is aan 't hoofd geplaatst van een missie, die de rekrutering in West- en Centraal Afrika moet doorvoeren, en hem is daarbij den titel verleend van commissaris van de republiek in West-Afrika met den rang van gouverneur-generaal der koloniën, hem is een staf van beamtten, blanke en zwarte officieren toegevoegd, die allen zonder verwijl te Bordeaux zouden scheepgaan. Onze fiere landgenoot van Vollenhoven voelt zich hierdoor blijkbaar in zijn waardigheid te na gekomen.

Arme Armeniërs.

Ternauwernood laten de Russen hun greep los, of de Turken weten weer een aanleiding te vinden om voor de Armeniërs verwijten en beschuldigingen te vinden. In dit opzicht heeft de verjonging van de T. denkbeelden al evenmin iets ten goede uitgewerkt als de oorlogsontervinding, en de toekomst van 't arme Armeensche volk laat zich donker aanzien als de vrede zijn land weer onder T. overheersching zal brengen.

't Volgend bericht van 't bureau Arménien de correspondance in den Haag geeft een denkbeeld van hetgeen te verwachten kan zijn.

„Dezer dagen heeft het Turksche Telegr. Agentschap Milli twee telegrammen de wereld ingezonden, inhoudende valsche beschuldigingen tegen de Armeniërs in de door Rusland bezette provincies.

„Ofschoon de geheele wereld weet, welke waarde is te hechten aan Turksche berichten, is het niet overbodig te waarschuwen tegen dezen boozen opzet, die de feiten verdraait en de rollen verwisselt.

„De laatste berichten, die ons uit Kaukasië bereiken, schilderen den toestand van de aan de moorden ontsnapte Armeniërs in de meeste schrille kleuren. Na de demoralisatie van het Russische leger en het verlaten van het front, hebben Turksche onruststokers zich in Russisch-Armenië weten in te dringen en hebben Koerdische roover- en moordenaarsbenden gevormd, die de vreedzame Armeniërs voortdurend uit-

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

Bataafsche Bank

Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.

VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO'S, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN

Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

MEIJER & Co.

Commissionairs in Effecten.

Rokin 55 Amsterdam

..... Speciale afdeling .....
INCOURANTE FONDSSEN.

Vraag en aanbod van Indische Fondsen.

ARNOLD GILISSEN & Co.

Kneuterdijk 16 · Tel. Nrs. 5093 & 7219 · 's-Gravenhage

Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen

GELDEN à DEPOSITO.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar
à 100 %.
Verkrijgbaar tegen **98 1/2 %**

Nederlandsche Lloyd - Amsterdam

OPGERICHT A^o 1853.

Maatsch. Kapitaal f 4,000,000.- Reserven f 2,072,959.-

Hoofd-Directeur: J. TER MEULEN.

Brand- en Inbraakverzekering.

Kantoor voor Zuid-Holl.: Stationsweg 27, 's Gravenhage
Directeur: B. JANSEN.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 65.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glabbeek Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.

Voorschotten in rekening-Courant.

Deposito's.

Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.

Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermaalen	Sliedrecht
Alphen a/d Rijn	Gouda	Sneek
Amersfoort	Gorinchem	Stadskanaal
Apeldoorn	Groenlo	Terneuzen
Arnhem	Groningen	Tholen
Assen	Harlingen	Tiel
Barneveld	Heerenveen	Uithoorn
Bodegraven	Helder (den)	Utrecht
Boskoop	Hengelo (O.)	Veendam
Coevorden	Hoogeveen	Veendaaal
Culemborg	Hoogeveen	Vlissingen
Delft	Katwijk	Wildervank
Den Burg (Texel)	Leeuwarden	Woerden
Deventer	Leiden	Ilmuiden
Doetinchem	Meppel	Zeist
Dokkum	Middelburg	Zierikzee
Dordrecht	Oostburg	Zutphen
Drachten	Purmerend	Zwijnrecht
Ede	Schagen	
Franker	Schiedam	

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

CREDIET- EN HANDELSBANK voor Nederland en Koloniën

HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM

Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

BLOM & VAN DER AA

ASSURANTIËN

AMSTERDAM; Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.

INTERC. TEL. NOORD:

Nos. 2247 — 3174 — 2192 — 7783 — 6704.

Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, **al of niet inclus**
oorlogsgevaar, onverschillig van
welken aard.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

schudden, vermoorden en berooven en hun het bestaan onmogelijk maken. Deze opruiers hebben volgens een te Konstantinopel beraamd plan opdracht om de Muzelmansche volken, die Kaukasië bewonen tegen de Armeniërs op te hitsen en een al-Turksche beweging te scheppen.

De tendentieuze berichten van het agentschap en van de Turksche pers hebben geen ander doel dan de aandacht af te leiden van den afschuw, die de geheele menscheit gevoeld heeft tegen het stelselmatig en barbaarsch uitmoorden van het geheele Armenische volk, en mogelijk ook om het terrein te voorbereiden voor nieuwe invallen en moorden in Armenië.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Febr.-afl. bevat de volgende bijdragen: Het economisch belang aan het bezit van koloniën verbonden, door H. J. Tasman. — Grepen uit de Vorstenlandsche historie uit de laatste jaren, door P. W. Jonquièrre. — Het geldwezen in Nederl.-Indië, gedurende den oorlog, door G. L. Gonggrijp Jr. — Atjehsch bloed, door H. F. Damsté. — Minder licht, door D. — Vroegere ambtelijke taal in Indië, door S. Kalff (slot). — De begroting van 1918, door Jonquièrre. — Overigens de vaste rubrieken. Verscheidenheden, door H. D. — Krooniek, door Tertius. — Persoverzicht (Inlandsche en Chinese pers), door J. P. — Vreemde Koloniën, door H. D. — Uit allerhande bron (De Congo), door C. v. d. V. — Bibliographie, door C. v. d. V.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

Inhoud van de Febr.-afl. Iets over de bewoners van Midden-Timor, door H. J. Voskuil (met ill.). — Iets over de schoonheid van Balische vrouwen, door Dr. G. Krause (met opname van den schrijver). — De verwaardiging van krissen (vervolg, met tal van afbeeldingen, waaronder gekleurde). — De vereenigde Musea van de vereeniging tot beoefening van Overijsselsch recht en geschiedenis en van de vereeniging tot bevordering der provinciale welvaart te Zwolle. — De Javaansche oudheden in het Museum te Zwolle, door Dr. N. J. Krom (met ill.).

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

In afl. 8 van deel 53 de volgende opstellen: In memoriam: Professor J. H. C. Kern, door Ganesa. — Si Singa Mangaradja, door W. J. Beck. — Jaarverslag van de kolonisatieproeven in de residentie Lampongsche districten met van Java afkomstige gezinnen over het jaar 1916, door W. C. Schalkwijk. — De belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten in verband met de heffing der landelijke inkomsten op Bali en Lombok, door V. E. Korn. Met Naschrift van de Redactie. — Het inkomen van den Inlander in de onderafdeeling Sindjai, door G. J. Hagen. Met Naschrift van de Redactie. — Korte mededeelingen: Kleine land- en tuinbouw. — Kleine landbouw. — Overbrenging van wilde herten naar Nieuw-Guinea. — Voorlichting door gepensionneerden. — Pasanggrahans en het reizend publiek. — Bevolkingsrubbercultuur. — Bevolkingsrubbercultuur in het Palembangse. — De opkomst der rubbercultuur ter Oostkust van Sumatra en in Atjeh. — Het rijstyaarstuk ter Sumatra's Oostkust.

Indisch Militair Tijdschrift.

De October-afl. van jaarg. 1917 bevat o.m.: Een en ander over de verpleging bij de brigade-manoeuvres, door J. A. Luymes. — De recutenopleiding in ons leger, in het bijzonder die van den Timorees, door S. — Het verspreiden van 1 compagnie, door L. J. J. M. Tabbers. — Een woord van protest (naar aanleiding van een opstel van G. W. H. D. over recutenopleiding), door P. C. J. Scheffelaar. — De organisatie van Infanterie Madsen afdeelingen, door F. Treffers. — Wenken, vragen en antwoorden op het gebied van militair strafrecht, door J. M.

Palembang.

In het 16 Febr.-Nr. van het Nederlandsche Zeewezen een geïllustreerd opstel over Palembang, door de W. Een stukje geschiedenis gaat vooraf, daarop volgt eene beschrijving van de hoofdplaats waarna mededeelingen over de bevolking (het artikel wordt in een volgende afl. voortgezet).

De Tropische Natuur.

Afl. 11 van jaarg. 1917 bevat het slot van A. C. Tutein Nolthenius' opstel over het vangen en dresseeren van olifanten op Ceilon (met ill.). — Voorts het vervolg van E. Jacobson's artikelenreeks over „Rimboeleven in Sumatra”. — Verder: Nog een paar mierenplanten en een indringster. — Geconserveerd „vleesch”, door S. Leefmans. — Een merkwaardige ziekte van Vernonia arborea, door D. v. L.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 7: Beschouwingen in verband met het drogen van Indische producten. Voordracht door Dr. P. E. Verkade. — Memorieboek van Pakhuismee-steren van de Thee te Amsterdam 1818-1918, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — De witte wortel-schimmel van de kina, door Prof. Dr. J. Westerdijk. — Dividend- en tantiëmebelasting. — De Djambische olie-velden. — Begroting van Nederl.-Indië voor 1918.

De economische toestand van Suriname. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Delfstoffen in Midden-Celebes.

In de Ingenieur van 16 Febr. een belangrijke beschouwing van den ingenieur E. C. Abendanon, getiteld: Ontdekking van belangrijke delfstof-afzettingen in Ned.-Indië (Midden-Celebes) op grond van een geologische verkenningstocht. Speciaal vraagt schr. aandacht voor de ijzer- en nikkelertsen van het Verbeekgebergte in het stroomgebied der Malili-rivier, welke daar in exploitabele hoeveelheden moeten voorkomen.

Koloniale Studiën.

Blijkens een mededeeling in No. 45 van „De Banier” is van 't tijdschr. „Koloniaal Studiën” wederom een afl. (de 7de) verschenen, benevens een extra-politiek-nummer, dat in 200 blz. de programma's geeft, al dan niet voorzien van toelichtingen, der verschillende politieke partijen en vereenigingen in Indië. Bovendien bevat het nummer nog een artikel over den Volksraad en over de regeling van de verkiezingen voor dat lichaam benevens de officieele stukken hierop betrekking hebbende.

Het Indische Volk.

Naast het reeds eenige jaren bestaande Indische Weekblad „Het Vrije Woord”, is thans een ander socialistisch periodiek opgericht, getiteld: Het Indische Volk. Weekblad van de Afd. Batavia der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij. De Java-Post van 9 Nov. A.o. Po. spreekt van het orgaan der „arme verdrukte arbeiders”.

Maandblad der samenwerkende Zendings-corporaties.

Van dit nieuwe Zendingsperiodiek is No. 2 verschenen bevattende o.m. „Een nieuw begin (beschrijving van de zendingsschool te Oegstgeest). — Het vertrek der meelatschen van Modjo-Warno, door C. W. Nortier. — Van den arbeid op Oost-Nieuw-Guinea, door J. Bijkerk. — Een sprinkhanenplaag (op Talaud) en de gevolgen, door H. J. Stokking. — De nieuwe Zendings-consuls. I. Ds. D. Crommelin.

Mededeelingen van Proefstations.

No. LV der Mededeelingen van het Proefstation voor Thee bevat eene eerste voorloopige mededeeling over de theebronnen van Java en Sumatra, door Dr. J. J. B. Deuss.

No. 26 van het Besoekisch Proefstation: Waarnemingen over ziekten en plagen bij tabak (derde serie). De tabaksboeloe (Lasioderma) en de tabaksmot (Setomorpha), door P. E. Keuchenius. — De proeftuinen voor tabak van het Besoekisch Proefstation in 1917, door Dr. W. H. Arisz.

VAN ES, HOUTMAN & Co.,
AMSTERDAM, Warmoesstraat 182, hoek Visschersdam
(Gebouw 1913, parterre).
EFFECTEN, PROLONGATIE, REKENING-COURANT
PREMIE- EN TERMIJN-AFFAIRES.
Telegr. „LIMITARIS”. Telef. Centr. 55-1852-1770.
Directe telefoonlijnen met Effectenbeurs.
Vertegenwoordigd in HOTEL CENTRAL, Den Haag.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 'S-GRAVENHAGE
Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo,
Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal,
Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 30.000.000.- Reserven f 14.800.000.-

„DE GLOBE”,
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal EEN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats Ila.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

De Nederlandsche Spaarkas

AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG.
Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.
Kapitaalvorming, Uitzetfondsen, Studiebeurzen, Stortingen
van f 2.50—f 50.— per maand.

Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of den Inspecteur, W. WEIJNE, Dibbetsstraat 83, Den Haag.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam
Kapitaal . . . . . f 29.149.600.—
Reservefonds . . . . . = 18.910.000.—
Bijzondere Reserve . . . . . = 2.000.000.—
— ALLE BANKZAKEN —

HAAGSCHE BANKVEREENIGING
Barentszstraat 2a Den Haag.

CREDIETEN TOT ELK BEDRAG.
AGENTSCHAPPEN:
Amsterdam, Nassaukade 10 Rotterdam, Goudsche singel 127B
Arnhem, Hertogstraat 38 Utrecht, J. P. Koenstraat 89BIS
Nijmegen, Muchterstraat 24

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering.....
N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage
Geeft 4,5% **Schuldbrieven** uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder **Trustee-toezicht.**

„Vesta”
Maatschappij van Levensverzekering.
Hoofdkantoor:
Jansbuitensingel 5,
ARNHEM.
Geldersche Credietvereniging
belasten zich met alle bankzaken.
DEPOSITO's.
VEILIGHEIDSKELDER.
Bakkerstraat Arnhem.

No. 19 van het Proefstation Malang: Eenige aan de praktijk ontleende cijfers omtrent den invloed van het uitdunnen op de productie van heveatunin, door Dr. P. Arens (overdruk uit het Rubberarchief No. 4).

Indische Krijgskundige Vereeniging.

Verschenen is het verslag dier vereeniging over het jaar 1916 (Bandoeng, Drukkerij Insulinde) benevens het eerste gedeelte van den derden jaargang van het Wetenschappelijk Jaarbericht, waarin o.a. de volgende onderwerpen behandeld worden: Legervorming en legerorganisatie. — De verbonden wapens. — De infanterie. — De cavalerie en het remontewezen. — Bereden artillerie. — Veldversterkingskunst. — Spoorwegen. — De legerverpleging. — Militaire administratie. — Geneeskundige en veterinaire dienst. — Zeemacht. — Krijgsverrichtingen.

Indische delfstoffen en hare toepassingen.

Door de Ind. Regeering is besloten om voortaan op ongeregelde tijden en onder den titel: Verslagen en mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen, door den Dienst van het Mijnwezen mededeelingen te doen uitgeven.

In deze publicaties zullen o.m. worden opgenomen: I. beschrijvingen van bepaalde delfstoffen. II. opgaven omtrent de verspreiding en de verschillende wijzen van voorkomen van de een of andere bepaalde delfstof, hetzij in bepaalde gewesten, of over den geheelen archipel. III. gegevens omtrent den delfstoffelijken rijkdom van bepaalde districten.

No. 1 dier mededeelingen (verschenen ter Landsdrukkerij te Batavia) is geschreven door den mijn-ingenieur C. A. de Jongh en handelt over het voorkomen van zwavel en natuurlijke zwavelverbindingen in Nederlandsch-Indië.

Iets over Rameh.

In het 13 Febr.-Nr. van In- en Uitvoer een artikel van J. F. v. O. over Rameh (cultuur bereiding enz.) waarin de schr. ook mededeelt dat door de met deze vezelstof in Indië genomen proeven ongeveer f 50.000.000 verloren is gegaan.

Indologenblad.

Behalve een artikeltje naar aanleiding der Indische begroting voor 1918, bevat No. 9 van het Indologenblad het overzicht eener voordracht van Dr. N. Adriani over de Toradja's van Midden-Celebes en van Prof. Dr. J. J. van Loghem, getiteld: De taak der Overheid met betrekking tot de volksgezondheid in de Koloniën.

Publicaties der afdeling Nijverheid en Handel.

Volgens een mededeeling in No. 48 der „Korte Berichten" zullen binnenkort een tweetal publicaties verschijnen vanwege de afdeling Nijverheid en Handel van het Dep. van Landb., Nijv. en Handel te Buitenzorg, n.l.

I. De ontwikkeling van de Nederlandsch-Indische nijverheid gedurende den oorlog.
II. Importer's Directory of the Netherlands East-Indies (second edition).

Bali en zijn bewoners.

Als No. 1 der derde serie van de reeks geschriften welke met den titel: „Onze Koloniën", onder redactie van R. A. van Sandick wordt uitgegeven (Hollandia-Drukkerij te Baarn) is een monografietje verschenen over „Bali en zijne bewoners". Het is samengesteld door den oud-resident van Bali en Lombok G. F. de Bruyn Kops.

Staatsinstellingen van Ned.-Indië.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen het tweede deel der derde, herziene en bijgewerkte uitgave van Prof. Mr. Ph. Kleintjes' werk over de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 46 bevat o.a. de volgende geïllustreerde opstellen: Ot Danoem-Dajaks. — Padanda's op Bali, door C. Lekkerkerker. — De Wees- en Boedelkamers (slot), door T. Bronggeest Sr. — Sumatra's Oostkust in beeld en woord, door G. D. Langereis. — Het zeerooversjongetje door M. C. Kooy van Zeggelen (vervolg).

Mededeelingen.

Van de Afdeling Haarlem: INDISCHE KUNSTAVOND.

Indische Kunstavond ten bate van het Kartinfonds op *Vrijdag 22 Februari e.k. 's avonds 8 uur*, in de groote Concertzaal der Sociëteit „Vereeniging", met belangelooze medewerking van uitsluitend Javaansche Heeren, n.l. de Heeren R. M. A. Soerjo Poetro. R. M. Harsaja. R. M. S. Surya Ningrat, M. Katamsi en R. P. Soenarjo. (Zie „Kol. Weekblad", 14 Febr. 1918, No. 7).

Van de Afdeling Leiden:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Woensdag 27 Februari 1918*, 's namiddags 4 uur, in het Nutsgebouw.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag over 1917.
2. Rekening en verantwoording over 1917. Verkiezing van twee bestuursleden door het periodiek aftreden der Heeren Dumont en Rijke.
3. Verkiezing van twee afgevaardigden en plaatsvervangers naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging.
4. Verkiezing van den Penningmeester ter vervanging van den tegenwoordigen, die in April a.s. de stad verlaat.
5. Rondvraag.

De Secretaris,

Mr. E. RIJKE.

Van de Afdeling Nijmegen:

JAARLIJKSCHE ALG. VERGADERING op *Dinsdag 26 Februari 1918*, 's namiddags 3 uur, op de kleine bovenzaal van *Café National*, Lange Burchstraat 34.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag 1917.
2. Rekening en verantwoording over 1917.
3. Verkiezing van Bestuursleden voor de periodiek aftredende H.H. Kamerman, Watrin en Molenbroek, allen herkiesbaar.
4. Benoeming van een afgevaardigde ter Jaarlijkse Algemeene Vergadering der Vereeniging.
5. Benoeming eener Commissie tot nazien der rekening van den Penningmeester over het jaar 1918.
6. Rondvraag en hetgeen verder ter sprake zal worden gebracht.

Namens het Afdelingsbestuur,
De Secr.-Penningm.,

F. E. LUITJES.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Woensdag 27 Februari 1918* in het gebouw Laan van Meerdervoort 187, 's avonds 8 uur.

Punten van behandeling:

1. Goedkeuring: de tusschentijdsche benoeming tot bestuursleden van Mevr. D. Raedt v. Oldenbarneveldt, geb. van Maarseveen en van den heer O. de Bordes.
2. Jaarverslag over 1917.
3. Rekening en verantwoording over 1917.
4. Begroting over 1918.
5. Verkiezing van 3 bestuursleden, periodieke aftreding Mevr. ten Bosch-Boscher, Mevr. v. Aalst-Koopman en de Heer O. de Bordes.
6. Verkiezing van een afgevaardigde en plaatsvervanger voor de Algemeene Vergadering van het Hoofdbestuur.
7. Voorstellen ter behandeling op de Algemeene Vergadering van het Hoofdbestuur.
8. Rondvraag.

De Secretaris,

J. A. SOETENS.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *Woensdag 27 Februari 1918*, 's avonds 8 uur, in het Gebouw van den Nederlandschen Protestantenvond, Boothstraat 7.

Punten van behandeling:

1. Notulen der vorige vergadering.
2. Jaarverslag van den secretaris.
3. Rekening en verantwoording over 1917.
4. Verkiezing van twee Bestuursleden.
5. Verkiezing van een afgevaardigde en een plaatsvervangende afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Benoeming van de Commissie tot nazien der rekening over 1918.

J. J. LAGERS, secretaris.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

Firma H. C. MORSINK Ez.

(JOH. H. MOHRMANN, v/h Lid der Firma LEDEBOER & Co.)

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

**Samballans, Boemboes
Agar-Agar
Roode Vischjes
Atjar Reboeng
„ Djagoeng
„ Taugé
Ketjap Benting
Assem, Kemiris
Kriep Blinjoe
Kerrie djawa
Trassie**

AUTOMOBIEL-TECHNICUM

Charlotte de Bourbonstraat 63—65. 's Gravenhage
Directeur: G. F. STEINBUCH c.c. ing., Corn. Speelmanstraat 42, Tel. 204.

**Cursussen voor Automobilbestuurders, voor
Chauffeurs en voor Repareateurs.**

Prospectus op aanvraag.

Bij voldoende deelname speciale DAG- of AVOND-cursussen te organiseren voor verlofgangers.

In echt en imitatie
KANTEN
FESTONS
LINGERIES
KLEEDJES
ENZ.
hebben wij een ruime keuze.

M. & J. TOEMAN, Spuistraat 67, Den Haag
Telefoon H. 2009

Instituut ROELIJN
Theresiastraat 77 . 's-Gravenhage
INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mejufr. J. ROELIJN.

*Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden*

PROSPECTUS OP AANVRAGE. . . . .
. . . . .GRATIS VERKRIJGBAAR

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106

**Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.**

Adverteeren doet verkoopen.

J. BRAND
Tailleur pour Dames.

Fourrures - Amazones

LA HAYE,
26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

**GIJP's Alcoholvrije Groc
MOSKOWA**
(Gedeponeerd).

is verwarmend, smakelijk en zuiver.
Vraagt Uwen winkelier en bij de
fabrikanten Fa. GIJP & Co., Tel. H. 2962.

**LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER**
HOFLEVERANCIER

Brood - Beschuit - Banket

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admittie examens H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.
Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Iepaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor-
maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam —
Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië**. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie**. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië**.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië**.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië**.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië**. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië**.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië**. (2de verb. druk).
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië**.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië**.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-
Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco
thuis bezorgd.

Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

**Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels**

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.
Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: AMSTERDAM
Filiaal: Arnhem

Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscuranten worden
op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Naaml. Venn.

N.A.S.C.O.

Nederl. Ass.-, Spaark.- en Cred.-Onderneming
Goedgekeurd bij Kon. Besluit.
Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.

Aangenome en goed loonende werkring
voor Vertegenwoordigers(sters).

Hooge provisie.
VRAAGT INLICHTINGEN.

Hoofdkant.: 's-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84

Premie-Obligatiën.

3 pCt. 120 Ned. St. L.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
Telefoon ZUID 828.

OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOOPEND
Zuster C. G. SOER,
Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

HET CENTRUM PARKSTRAAT 91a
DEN HAAG.....

Lancia en Jackson Automobielen
Garage, dag en nacht geopend.
Reparatie-werkplaats.

Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

DENS' Schoenenmagazijn
SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.
Filiaal: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Groote sorteering
Avond- en Gelegenheid-Schoeisel

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN
's-Gravenhage.

ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS

ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.

MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
FLANEL en KATOEN.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, v/h. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.

Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen
van af . . . . . f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest . . . f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe . . . . . f 12.50

J. F. A. FESEVUR
Militair- en Burgerkleedermaker.
Sarphatistr. 27 - Amsterdam
Telefoon NOORD 1907.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
VEENKADE 20 DEN HAAG
STEEDS IN- EN VERKOOP.
Atelier voor herstellingen en veranderingen.
Gevestigd sedert 1880.

HOLLAND TYPING OFFICE
Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625

Type- en Vermenigvuldighureau

Speciaal adres voor Cyclostyle- en Schrijfmachinepapier
E. VAN OS, Directrice.

Uitrustingen voor Oost- en West-Indië

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Onze Voorjaarsartikelen zijn in bewerking.

Wij brengen dit seizoen nog een mooie keuze

PEIGNOIRS - KINDERJURKEN
BLOUSES - KINDERMANTELS

**DIEREN-
TUIN**
Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.

Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegezonden.

De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbe wijzen worden dadelijk verstrekt.

Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen. . . . .

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch . . . . . f 3.= per couvert
Diner Concert. . . f 5.= idem.
Souper Concert . f 3.= idem.

„THÉ CONCERT”
Thé Complet . . . . . f 1 25 p. p.
DE DIRECTIE.

SLAAPKAMER -
AMEUBLEMENTEN

T. NIEVELER
NIEUWENDIJK 164-170
TELEF. C1285 AMSTERDAM.

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het gebruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING.

Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17,
's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in: STAALWAREN.

Groote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN
ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN,
SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. PANDBRIEVEN
tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 17.000.000.—.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.